

(13.09.1931—16.01.1988)

*Я приречений померти вічним життям
і жити вічною смертю*

Борис Харчук

УДК 023
ББК 78.381.2
Р–61

Підготувала:	С. П. Юрчик, провідний методист науково-методичного відділу ТОУНБ
Редактор:	О. М. Раскіна
Комп'ютерний набір:	С. П. Юрчик, провідний методист науково-методичного відділу ТОУНБ
Комп'ютерна верстка:	В. І. Раківський, завідувач відділу автоматизації бібліотечних процесів ТОУНБ
Відповідальний за випуск:	В. І. Вітенко, директор ТОУНБ

Р61 Родом і серцем із Волині : до 80-річчя від дня народження Бориса Харчука : метод.-бібліогр. поради / Терноп. обл. універс. наук. б-ка, наук.-метод. від. ; підгот. С. П. Юрчик ; ред. О. М. Раскіна. — Т., 2011. — 20 с.

Методично-бібліографічні рекомендації розраховано на бібліотечних працівників ЦБС області. Видання також може бути корисним широкому колу читачів.

УДК 023
ББК 78.381.2

*Життя — це наш обов'язок творить,
де творчий кожний день і кожна мить...*

П. Грабовський

Тернопільщина славна відомими іменами: Крушельницька та Лепкий, Лубківський і Гжицький, Гнатюк і Харчук...

Так, Борис Микитович Харчук... Він був із когорти тих, хто наближав національне відродження. Усе своє життя й творчість письменник віддав цій благородній і нелегкій справі, відтворюючи в романах, повістях, оповіданнях народний біль і жадання справжньої волі.

Борис Харчук — непересічна постать в історії української літератури. Його твори розповідають про долю західноукраїнського села на зламних етапах соціальних потрясінь минулого століття.

Неможливо нині уявити українську прозу 60—80-х рр. ХХ ст. без імені Бориса Харчука. За цей час з-під його пера вийшло 5 романів, 31 повість, близько 90 оповідань, півсотні нарисів та статей.

13 вересня 2011 року відомому українському письменникові, журналістові Борису Микитовичу Харчукові виповнилося б 80 років. Він прожив лише 57 років, з яких 30 років присвятив літературній ниві — це був шлях чесного та мужнього письменника.

Готуючись до відзначення 80-річчя від дня народження Бориса Харчука, бібліотеки повинні спільно із школами, товариством «Просвіта», культурно-освітніми закладами, а також із громадськістю району, села чи міста провести заходи для кращої популяризації життєвого й творчого шляху славного земляка.

Пропонуємо в комплекс заходів включити читацьку конференцію, літературні вечір та подорож, оформити книжкову та віртуальну виставки, тематичну полицю, провести місячник ушанування, задіяти літературно-мистецькі об'єднання.

Можна підготувати розгорнуту книжкову виставку на тему *«Життєвий і творчий шлях Бориса Харчука»*.

Епіграф до виставки

*Чистий душею, як вода з глибоких криниць,
високий помислами, як безхмарне небо, —
я покладу хліб перед людьми.*

Борис Харчук

Розділи виставки:

1. *Штрихи до біографії.*
2. *Перший період творчості.*
3. *Другий період творчості.*
4. *Третій період творчості.*
5. *Борис Харчук як журналіст.*
6. *Спогади побратимів про Бориса Харчука.*

Мета виставки — ознайомити читачів із життям і творчістю нашого славного земляка.

Пропонуємо скористатися орієнтовною тематикою заходів:

- *«Кременецькі та збараські стежки письменника»;*
- *«В усіх нас гуде крапелька небес»;*
- *«Зі щоденникових записів Бориса Харчука»;*
- *«Вклоняюсь рідній українській землі»;*
- *«Борис Харчук: життя та діяльність»;*
- *«Борис Харчук та Україна»;*
- *«Сила великої любові»;*
- *«Глибокий знавець людських душ»;*
- *«Пам'ять про Бориса Харчука»;*
- *«Маленька галузка у вінок пам'яті»;*
- *«Він — наша гордість»;*
- *«Таким пам'ятають Бориса Харчука»;*
- *«Великий співець Волині»;*
- *«Штрихи до літературного портрета»;*
- *«Талановитий письменник, поборник правди й справедливості».*

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють впроваджувати в книгозбірнях нову форму експонування документів — віртуальну виставку. Рекомендуємо створити персональну віртуальну виставку на тему *«Вклоняюсь рідній українській землі»*, структуру якої можна побудувати таким

чином: бібліографічна довідка про особу, бібліографія, а саме: перелік авторських робіт, видань про діяча (книг, окремих розділів книг, статей із журнальних та газетних видань, посилань на інтернет-ресурси). Бажано, щоб до більшості представлених документів додавався ілюстративний ряд — обкладинки й титульні сторінки видань, що покращують сприйняття експонатів користувачами.

Справжню атмосферу витоків творчості Бориса Харчука можна відчувати в м. Кременці та на Збаражчині, які стали для нього першою сходинкою на шляху до великої літератури. Тому рекомендуємо провести літературну подорож *«Кременецькі та збаразькі стежки Бориса Харчука»*, під час якої ознайомити читачів із місцями Тернопільщини, пов'язаними зі славним іменем відомого українського письменника, дослідити, як це відобразилося на творчості митця слова.

Пропонуємо провести інтернет-конференцію *«Нащадкам у спадок — роман «Волинь» Бориса Харчука»*, адже молодій генерації потрібно слово письменника — сильне, совісне, вистраждане. Та шлях до слова автора роману *«Волині»*, схоже, лише розпочинається.

Учасниками заходу можуть бути: студентська молодь, викладачі вищих навчальних закладів, учителі загальноосвітніх шкіл, а також працівники бібліотек інших ЦБС.

Рекомендовані питання для обговорення:

1. *Яке повчання несе роман «Волинь» сучасному поколінню?*
2. *Оцінка тетралогії «Волинь» у критиці.*
3. *Виразальні можливості епічного жанру.*
4. *Злиття людини з природою — домінанта стилю й поетичного світу письменника.*
5. *Авторське трактування жіночих образів.*
6. *Елементи національного буття українського народу в тетралогії «Волинь».*
7. *Авторська правка другої редакції роману-тетралогії «Волинь».*

Життя... Яким коротким воно здається людині. А як хочеться багато зробити! Ще маленькою вона прагне самоутвердитися, пізнати нове, цікаве, корисне, а потім, ставши дорослою, передати ці знання наступному поколінню. А чи задумувалися ви над

смыслом життя? Що хоче отримати кожний від нього? Здоров'я, кохання, матеріальне благополуччя, владу над іншими... Дійсно, людина сама визначає власні пріоритети. Але як зробити так, щоб прожитий час не був марний, витрачений на якісь дрібниці? Питання життєвого призначення людини намагається розв'язати й Борис Харчук у повісті-притчі «Планетник», яка має дві сюжетні лінії, два часи (теперішній і минулий). Тому пропонуємо в бібліотеках провести диспут на тему *«Життєве призначення людини на землі за повістю-притчею «Планетник» Бориса Харчука»*, девізом якого можуть стати слова з твору: *«Краси людини без землі і краси землі без людини нема»*.

Рекомендовані питання для обговорення:

1. *У чому ви вбачаєте красу?*
2. *Чи сподобалася вам повість? Які почуття викликала? Чим вразила?*
3. *Сам автор дав жанрове визначення свого твору (повість-легенда). Чи погоджуєтеся ви з ним?*
4. *До яких за обсягом прозових творів належить «Планетник» Б. Харчука?*
5. *Від чийого імені ведеться розповідь про життя Планетника?*
6. *Чи можемо ми сказати, що у творі порушуються питання й про сенс людського буття?*
7. *Чи не здається вам, що повість-притча Б. Харчука «Планетник» є тим твором, що вчить у буднях, праці, турботах творити красу та щастя й дарувати їх людям?*
8. *Спробуймо простежити, як же реалізувалося те, що було Планетникові на роду написано: незвичайність дитячого світобачення й світосприйняття, становлення людської особистості — доброго та мудрого господаря?*
9. *Зробіть висновок про те, що спонукає людину до крилатості?*
10. *То ж ким є людина: господарем, паном чи сином природи?*

Родом і серцем із Волині (вечір-спогад)

На стіні — портрет Бориса Харчука, під ним — роки життя (1931—1988), цитата:

*Чистий душею, як вода з глибоких криниць,
високий помислами, як безхмарне небо, —
я покладу хліб перед людьми.*

Б. Харчук

На журнальному столикові — квіти. Поряд — книжкова виставка за однойменною назвою вечора, на якій представлено твори поета й література про нього.

Бібліотекар: Творчий шлях Бориса Микитовича Харчука охоплює лише 30 років (1956—1987). Це дорога чесного та мужнього письменника, що в часи брежнєвського режиму було справою нелегкою. Насамперед окреслимо його людські та громадянські риси.

Борис Харчук виробив власний світогляд і тверді переконання. У літературі він був реалістом, писав часом аж надто похмуро, але вірив у перемогу загальнолюдського. Йому боліла аморальність суспільства, до якої довела потворна політична система. Усі лиха на власній землі та поза її межами він пояснював втратою моральності. Жив він важко, бо пропускав крізь серце вади довколишньої дійсності, що й привело до першого інфаркту в 1972 році й, зрештою, вкоротило життя. Він боровся за ідеали своєї нації та за рідну мову, знавцем якої був. Його твори — оповідання, повісті й романи — це художнє дослідження національного характеру та народної моралі, особливо селянства, вони утверджували духовні цінності, які не давали людині виродитись, втратити національні ознаки.

Ведучий І: Борис Микитович Харчук народився 13 вересня 1931 року в с. Лозах, неподалік старовинного містечка Вишнівець Тернопільської області. Колисала мати сина в старенькій хатині, що на горбочку, у колисці, сплетеній із лози й підвішеній до стелі, співала щасливих колискових своєму первісткові, молилася Богу, щоб послав талант дитині, здоров'я та довгих літ життя...

*Такий блаженний затишок в дворі,
Тепло долонь, усмішка щира мами...
І яблунь золотаві ліхтарі,
І пахло поле срібними житами.*

*Твоє полудне ми стрічали тут,
Забувши про негоди і тривоги.
А ти, вже розірвавши леза пут,
Надіями окреслював дороги.*

*Зорі злотової племінний лет
Прорізав стрімко супротив вітрів.
О, не один же був би злет —
Несли пісенні крила чари слів.*

*Та раптом душі обпекли морози
І схолодніла коло серця кров.
Веселка згасла, засмутніли Лози.
На камінь впала мамина любов.*

*Разюча звістка — наче в серце куля.
І сліз роса на Замковій горі.
Так мало накувала літ зозуля.
Такі життя звивало тягарі...*

*Але не стала думка на коліна,
Хоча чоло вмивав холодний піт.
Тебе взяла на руки Україна
Й поклала на рожевий дивоцвіт.*

Володимир Вихрущ

Ведучий II: А виросло в цій простій селянській сім'ї четверо дітей: старший — Борис, менший — Іванко, ще дві дівчинки: Вірунька та Надійка.

Коли Борис був маленьким, він любив говорити: «Ото як дівчатка підростуть, — ото навишивають нам сорочок». Але не підросли, повмирали маленькими. Не довго находився у вишиванці по рідній землі й братик Іванко, зів'яв, не розквітнувши.

«Вгадала-сь, циганко, мою долю, нещасливу мою материнську долю, ой, як вгадала-сь. «При дітях не вмиратимеш» — казала». І ще: «Старший твій син буде великою людиною...»

*Великий Шлях.
Я ним ще не ступала.*

*Які там лишені сліди підків?
Ідуть дощі.
Іде по світі слава.
Моя?
Чиясь?
Віків?
Любов горить — і згарище очей,
І попелища вуст — покута.
Бездонна ніч.
Але приходять день.
І хтось — повернений,
А хтось — забутий.
Комусь спасіння,
А комусь — вінок,
І в узголів'я — хрест.
Прощаймось.*

(Л. Ніжник-Бурак, за повістю «Неслава» Б. Харчука.)

*Тріо дівчат виконує пісню «Над Україною» (муз. О. Білаша,
сл. М. Ткача)*

Ведучий I: Микита й Настя Харчуки зроду-віку — хлібороби, люди чесної праці, які прагнули виховати своїх синів Бориса й Івана такими ж. Серце Іванове більше тягнулося до хліборобської праці, а Борисові судилося орати перелоги на ниві української літератури. Він був дуже допитливим: про все розпитував, усім цікавився. Змалку полюбивши казки, не розлучався з ними ніколи. Особливо любив читати про історію рідного краю.

У с. Лозах Борис відчув тепло рідної землі, вдихав духмяне різнотрав'я луків, збивав батіжком ранкову росу, женучи пасти корову. Пив чисту джерельну воду. Усе це земними соками вливало в його душу любов до рідного краю, формувало його світогляд.

У виконанні вокального дуету звучить українська народна пісня «Йшли корови із діброви», яку любив співати письменник.

Ведучий II: Коли йому було п'ять років, батьки повели хлопчика на урочистості з нагоди святкування ювілею Кобзаря. Був знайдений унікальний поживклий фотознімок, де відзнята вся

грумада села. У центрі, біля вишитого портрета Т. Шевченка, — п'ятирічний Бориско. Хоч офіційно «Просвіта» в с. Лозах на той час була заборонена, та світлина до 120-річчя від дня народження Кобзаря, яка зберігається в родинному архіві, засвідчує, що ніякі заборони не перешкоджали національно свідомим людям нести Кобзареве слово в народ. То були перші вогники, які з часом спалахнули великим полум'ям у душі письменника.

Ведучий І: Родина Харчуків була знана в усьому селі. Чим же саме таким особливим? Мабуть, тим, що Микита Якович був надзвичайно цікавою людиною, насамперед добрим господарем, справжнім хліборобом. Але ще було в серці те ненаситне бажання — бачити свою землю вільною.

Здобувши початкову освіту у своєму селі (1945), навчався далі у Дзвиняцькій семирічці, а після її закінчення — у Вишневецькій середній школі (1945—1950). Роки навчання заглибили юнака в історичну минувшину, героїку звияжних походів на захист рідної землі.

Ведучий ІІ: У 1950 році Борис Харчук вступив до Кременецького педінституту. Був щасливий, коли йому, селянському хлопцеві, судилося стати студентом.

У 1953 році перевівся в Полтавський педагогічний інститут ім. В. Г. Короленка на історико-філологічний факультет. Ще студентом розпочав творчі спроби, що почалися з віршів. Тоді ж відвідував літературне об'єднання при редакції обласної газети «Зоря Полтавщини», де групувалися полтавські письменники. Шестирічне перебування Б. Харчука в м. Полтаві варте ширших відомостей, тим більше, що це було на самому початку його творчого шляху.

Ведучий І: 19 липня 1953 року «Зоря Полтавщини» опублікувала літературно-краєзнавчу замітку Харчука «Маяковський у Полтаві», а 23 вересня — вірш «Полтава». Майбутній письменник тоді мав лише 22 роки. Його смілива, оригінальна думка, якою він відзначався пізніше, у цей час іще не пробилася крізь кору офіційних штампів і догматичних оцінок суспільних та літературних явищ.

Але варто звернути увагу на акцент, який він зробив у замітці про Маяковського, цитуючи слова поета: «Той не поет, хто не сказав в поезії нового слова». Тобто, уже студентом

передостаннього курсу Харчук усвідомлював справжній сенс творчості: сказати в літературі своє власне слово.

Він починав із віршів, підготував навіть цілу збірку, але швидко зрозумів, що покликанням його є проза. Улітку 1954 року викладач української літератури педагогічного інституту О. Й. Данисько привів свого випускника в літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського та рекомендував на посаду наукового працівника. Там невдовзі він і розпочав писати свою першу повість «Йосип з гроша здачі» (у первісному варіанті вона називалася «Йосип з копійки здачі»).

Ведучий II: Робоче місце Харчука директор визначив за столиком біля вікна, що виходило на Першотравневий проспект. На столик Борис поклав велику сіру теку, яку приніс із собою, — там були його рукописи, туди складав він й аркуші першого прозового твору. Своїм колегам по музею він розповідав про своє бідне дитинство, матір-селянку, про Волинь, яку любив понад усе...

Одного разу його обурила поведінка директора, який необачно осмілився штовхнути Харчука на конфлікт з неугодним йому працівником. Борис Микитович дав йому гідну відповідь. Потім, коли був вільний час і не було керівника, він читав свою повість і вислуховував поради та зауваження. Проза його все більше й більше захоплювала, і він наполегливо працював над повістю, яку згодом і закінчив. У 1955 році він перейшов до редакції «Міліцейського свистка», але й там довго не затримався: у 1956 році журнал «Дніпро» опублікував повість «Йосип з гроша здачі» і його запросили в м. Київ. Там він працював у ЦК ЛКСМУ — завідував сектором преси, редагував журнал «Малютко», пізніше — був відповідальним секретарем журналу «Знання та праця». Закінчив Вищі літературні курси в м. Москві. Згодом перейшов на творчу роботу. І писав. Писав, як веліло серце, як зобов'язувала совість перед тою землею, що його пустила в широкий світ.

Хочу любові чистої — води з глибоких криниць моєї країни.

*Хочу любові високої — безхмарного неба над ланами
рідного краю.*

Нап'юся води і піду засівати поля.

Хочу любові вогнистої — весняних громів над зеленим долом.

*Хочу любові теплої — сонця над молодим вруном.
Вмиюся грозою і буду рости з житами.
Хочу любові могутньої — соків отчої землі.
Хочу любові крицевої — гарту заліза і сталі.
Встану вдосвіта і — на жнива.
Чистий душею, як вода з глибоких криниць,
високий помислами, як безхмарне небо, —
я покладу хліб перед людьми.*

Борис Харчук

(Звучить милозвучна музика, ведучі розповідають про письменника.)

Ведучий I: Життя й творчість Бориса Харчука стали листом у вічність.

«Я приречений померти вічним життям і жити вічною смертю».

Ведучий II: Українська природа нібито зумисне для виколісування своїх патріотів вибирає найкращі фарби. З повісті Бориса Харчука «Планетник»: «На Україні — скрізь є такі невимовно дивні місця, які полонять своєю красою: так і підмиває, так і хочеться гукнути — самій природі — годі, зупинися і стій, нічого більше не треба».

Ведучий I: «Для найвищого, повного довершення обіч шляху простягнулися оселі, де з покоління в покоління передається як найдорожчий скарб любов до праці і пісні, до рідної мови. Вона — вся з гомону полів, лісів, морів, отчої землі, мережана сходом і заходом сонця, гаптована сяйвом місяця і зірок і переткана калиною, барвінком і вишневим цвітом — кожна її ниточка».

Ведучий II: І ще одним «листом у вічність» є публіцистична стаття Бориса Харчука «Слово і народ». Це поліфонія болю та гніву за стан української історії, культури й народознавства, мови й літератури.

Ведучий I: «Нещасна, неправдива людина, що добровільно й легко зрікається рідної мови; щаслива, праведна людина, що в радості й горі будує слово своєї землі. Щасливий, непереможний народ, що народжує своїх захисників та оборонців».

Ведучий II: Так міг написати великий син великого народу Борис Микитович Харчук.

(Муз. Д. Січинського, сл. І. Франка «Не пора». Виконує тріо дівчат.)

Читець: *Доброго здоров'я, дядечку Борисе.
Навіть і не знаю, як почать...
Українські ночі стали як завіса,
Стали наді мною і мовчать.
Вічність зупинилась, стала на узгірку,
На уста поклала золоту печать.
На душі так важко, на душі так гірко.
Хто вас за діброву вийде зустрічать?
Битими шляхами довго-довго йшов я,
Так і не побачив... Лебеді летять...
Мати Україна стала в узголів'ї
Українські ночі зорями ячать.*

Анатолій Камінчук

Ведучий I: Він ніколи не соромився своїх найперших книжок, не переписував їх. А за три десятиліття невтомної праці на полицю стала бібліотека томів із його іменем. Для Бориса Харчука література ніколи не була цінністю самодостатньою — виділяв лише ту, яка допомагає людині залишатися людиною, а народу — народом. Не визнавав ні детективної белетристики, ні поезії задля поезії — справжньою вважав лише літературу, яка виправдовує своє існування в контексті історичної долі народу, а що народ наш заслуговує долі кращої, то й література бачилася йому передовсім як сила історієтворна й націєтворна. Література, на його думку, творить народ. У цій свідомій заангажованості виявляється традиціоналізм Бориса Харчука.

Ведучий II: Б. Харчук — це густонаселені романи «Майдан», «Кревняки», за якими легко вгадується потужна традиція класичної прози другої половини ХІХ ст. з її епічним диханням, психологічно місткими діалогами й демонстративною відстороненістю автора, який «не втручається», не видає своєї присутності ремарками, коментарями, прямим — через голови героїв — звертанням до читача. Це повість «Палата», що її (як і деякі інші його твори про матір, новели різних літ про «хату») можна б назвати «довженківською».

Ведучий I: Це «винниченківське» прагнення змалювати людський натовп, охоплений єдиним пориванням, не масою, у якій годі розрізнити окремі обличчя, а спільністю особистостей, де в кожній своя доля в житті, своя мовна партія в гомінкому багатоголоссі. Цей ряд, який мав би потвердити традиційність Харчукової прози, означити її джерелами великих попередників, можна продовжувати...

Ведучий II: Людина — народ — людство. У цьому ряду є ще одна ланка — рід. І Борис Харчук зосереджував на ній увагу щонайпильнішу. Турії в «Кревняхках», Гнатюки в епопеї «Волинь», Швайки в повісті «У дорозі», Волянюки в романі «Майдан» — це не просто сім'я, а саме рід, чиє коріння губиться в товщі століть, а стовбур зазнав деформацій, неминучих при історичних катаклізмах і зміні епох. Тут питання з розряду вічних: що є людина? Що є світ? Звідки прийшли ми та куди йдемо? Колись між цими питаннями й людиною запобіжно, охоронно стояв рід. «Так на роду написано» — адже це не лише про фаталістичну визначеність долі, а й про нерозривний зв'язок особистого з родовим. Людина була обмежена у своїй свободі родовими зв'язками, але почасти й захищена ними.

Ведучий II: Борис Харчук належить до письменників, що довіряють читачеві, покладаються на його здатність домалювати й домислити, а тому й унікав нудного розжовування та надокучливих авторських коментарів. При цьому, однак, не вдавався до езопівської мови — з її натяками, багатозначними образами та свідомо «затемненими», тобто закодованими й зашифрованими думками.

Ведучий I: Він писав переважно про тих, кому не до книжок: день у день при землі, у виснажливій роботі. Мав свого читача — усіх тих, кому боліло те, що боліло і йому, вірячи в силу слова, своєчасно мовленого й своєчасно почутого.

Читець: *Я сподівався ще його зустріть...*

Ми з ним листовно лиш були знайомі:

Хоч бачились в однім гостиннім домі,

Та я не встиг тоді заговорить.

Був теплий день. Яснішала блакить.

Хмарини висли майже нерухомі.

*І осінь в золотавій паполоні
Ще не торкнула тихих верховіть...
Він тішачись кмітливістю своєю,
Оповідав господарю ідею,
Як Лукашеві можна допомогти,
...Радів я, що й вони, й господар хати
По всіх роках мовчання й гіркоти.
Нарешті вільно зможуть працювати.*

Максим Стріха

Ведучий II: З усіх доріг у світі найпершою є дорога до рідної матері. І як би не був зайнятий письменник своїми клопотами, ні на хвилину не забував про свою неньку. Любов до матері, турбота про неї нерозривно переплетені в Харчукові-письменникові та Харчукові-синові.

Ведучий I: «Коли я думаю про матір свою, завжди здаюся собі маленьким і мені хочеться, щоб материнська рука торкнулася моєї голови».

Ведучий II: Це про неї, матір свою, Анастасію Іванівну Харчук, працелюбну бджілку, напише пізніше у своїх щоденникових записах Борис Харчук.

Ведучий I: «Вона знала передавати себе землі. Тому продовжувала свій день. Сизого досвідку, передніше сонця схилилась над грядкою і не мала часу розігнутися синього вечора. Її душа — насіння, що прагне в ріст і квіт. Зачерпнувши, брала насіння з поділку, садила квасолю, часник, петрушку, сіяла огірки, цибулю, моркву — садила і сіяла свою душу. Її душа пахне кропом і цвіте маком».

Ведучий II: Садиба Харчуків у с. Лозах стала місцем паломництва для всіх спраглих до високої духовності. І коли хтось із них відчував душевну нерівновагу, то подумки мріяв завше про те джерельце, до якого хочеться прикластися ще й ще, про щире та відверте розмову, про зустріч із Матір'ю.

Ведучий I: Помер Борис Микитович Харчук 16 січня 1988 року в кардіологічній лікарні Риги. Тіло його перевезено в Україну та поховано на Байковому кладовищі. Не в'януть квіти на могилі письменника, якому належать слова: «Люди вмирають — вірність, честь безсмертні».

Іменем одного з найвизначніших українських прозаїків названо вулиці. У с. Лозах на будинку, де він народився, та в 1991 році на стінах Кременецького гуманітарно-педагогічного інституту встановлено меморіальні таблиці на честь Бориса Харчука, а також в приміщенні товариства «Просвіта» створено Харчукову світлицю.

Після смерті письменника побачила світ низка його знакових творів.

Ведучий II: Варто згадати про аматорський відеофільм, відзнятий у 1993 році в садибі Харчуків викладачем коледжу Анатолієм Багнюком. Лише нині можемо по-справжньому оцінити значимість цих уже історичних кадрів.

Бібліотекар: Борис Харчук у 1988 році, на Різдво Христове, перебуваючи в Будинку творчості, що на латвійському березі Балтійського моря, був жартівливим, оптимістичним. Навряд чи міг здогадатися, що попереду фатальне 16 січня. Не говорив, що переймається дивовижною несправедливістю стосовно себе. «Тепер це й краще, що батько не отримав Шевченківської премії, — каже його донька Роксана. — Якось так розпорядилося життя, що Борис Харчук цієї премії не мав і був чесний із собою. Хоча, мабуть, таки хотів її мати — інші тиражі, інший статус письменника. Але йому зараз ці премії не потрібні». Він залишився жити у слові. І цього вже ніхто не відмінить. До того ж, молодій генерації потрібне слово Бориса Харчука — сильне, совісне, вистраждане. «Батько написав те, що міг написати», — відзначила донька. Це вже справа суспільства, чи написане письменником потрібне зараз. Тепер зовсім інша література. Але, безперечно, є якийсь механізм для того, щоб письменник залишився.

(У виконанні дівчат звучить пісня Т. Петриненка про Україну.)

Дякуємо за увагу. До нових зустрічей!

Література

Харчук, Б. Волинь : роман : у 4 кн. / Б. Харчук. — К. : Дніпро, 1988.

Кн. 1—2. — 567 с.

Кн. 3—4. — 751 с.

Харчук, Б. Горохове чудо : повість / Б. Харчук. — К. : Веселка, 1968. — 112 с.

Харчук, Б. Далека стежка до весни : повість / Б. Харчук // Вітчизна. — 1983. — № 4. — С. 20—62.

Харчук, Б. Довга гора : роман / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1979. — 293 с.

Харчук, Б. Йосип з гроша здачі : повість / Б. Харчук. — К. : Веселка, 1969. — 140 с.

Харчук, Б. Кривняки : роман / Б. Харчук. — К. : Дніпро, 1985. — 514 с.

Харчук, Б. Мар'яна : повість / Б. Харчук // Вітчизна. — 1986. — № 4. — С. 19—89.

Харчук, Б. Місяць над майданом : роман / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1971. — 280 с.

Харчук, Б. Невловиме літо : повісті / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1982. — 343 с.

Харчук, Б. Неслава : повість / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1968. — 130 с.

Харчук, Б. Облава : повість / Б. Харчук // Київ. — 1983. — № 11. — С. 79—101.

Харчук, Б. Ой Морозе, Морозенку : повість-легенда / Б. Харчук // Вітчизна. — 1983. — № 12. — С. 24—47.

Харчук, Б. Останні оповідання : [«Слово», «Іде», «Вйо», «Постріляний», «Порубаний», «Нічна стежка»] / Б. Харчук // Київ. — 1991. — № 1. — С. 9—18.

Харчук, Б. Подорож до зубра : повісті / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1986. — 368 с. : іл.

Харчук, Б. Помста : повість та новели / Б. Харчук. — К. : Веселка, 1970. — 279 с.

Харчук, Б. Розстріляні ночі : нариси / Б. Харчук. — К. : Дніпро, 1979. — 66 с.

Харчук, Б. Свічка / Б. Харчук // Оповідання'87 / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1988. — С. 345—365.

Харчук, Б. Смерть у Москві : оповідання / Б. Харчук // Київ. — 1993. — № 11. — С. 8—17.

Харчук, Б. Хліб насущний : роман / Б. Харчук. — К. : Рад. письменник, 1976. — 246 с.

Харчук, Б. Чортів закрут : новела / Б. Харчук // Вільне життя. — 1983. — 16 трав. — С. 4.

* * *

Антонюк-Следзінська, Л. Борис Харчук і Крм'янещина / Л. Антонюк-Следзінська // Діалог. — 1997. — 28 черв.

Борчук, А. «І трапилося непередбачене...» : штрихи до портр. Б. Харчука / А. Борчук // Русалка Дністрова. — 1994. — № 17.

Будзан, Г. Літописець Волині / Г. Будзан // Народне слово. — 1991. — 16 серп.

Василишин, О. Борис Харчук і «Просвіта» / О. Василишин // Вільне життя. — 1993. — 22 черв. — (Рядок з біографії краю).

Василишин, О. Слава і «Неслава» Бориса Харчука / О. Василишин // Вільне життя. — 1992. — 22 трав.

Гнатюк, І. Таврований доносами / І. Гнатюк // Дзвін. — 1991. — № 9. — С. 141—144.

Гром'як, Р. Борис Харчук — родом і серцем з Волині / Р. Гром'як // Література Золотого вересня. — К., 1989. — С. 228—250.

Гром'як, Р. Невичерпність / Р. Гром'як // Літ. Україна. — 1983. — 27 жовт.

Гром'як, Р. Художні обрії Б. Харчука / Р. Гром'як // Вільне життя. — 1981. — 13 верес.

Дзюба, Г. І тільки ненька не засне... / Г. Дзюба // Народне слово. — 1991. — 13 верес.

Мельничук, Х. Звучить слово майстра / Х. Мельничук // Колгоспне життя. — 1990. — 12 трав.

Моліцька, Г. Харчукова світлиця / Г. Моліцька // Свобода. — 1992. — 24 листоп.

Слабошпицький, М. Побачити в дорозі : спогад про Б. Харчука / М. Слабошпицький // Україна. — 1991. — № 15. — С. 12—13.

Сорока, П. Дорога до сина : [образ матері у творах Б. Харчука] / П. Сорока // Вільне життя. — 1989. — 30 лип.

Сорока, Я. «Слово живе, коли обкипить кров'ю» : [про дружбу Б. Харчука та Я. Сороки] / Я. Сорока // Русалка Дністрова. — 1994. — № 4.

Харчук, Р. Про батька / Р. Харчук // Слово і час. — 1992. — № 1. — С. 54—55.

Чернихівський, Г. Борис Харчук і Крем'янецьчина / Г. Чернихівський // Русалка Дністрова. — 1996. — № 14 (лип.).

Чернихівський, Г. Співець отчого краю / Г. Чернихівський // Рад. село. — 1986. — 27 лют.

* * *

Вивчення творчості Бориса Харчука в школі : матеріали до уроків. — Т. : Мандрівець, 2009. — 108 с.

Назар, М. Слово про Б. Харчука / М. Назар. — Збараж : Медобори, 1991. — 24 с.

Сорока, Я. Таким пам'ятаю Бориса Харчука : спогади / Я. Сорока // Тернопілля'96 : регіон. річник. — Т., 1997. — С. 470—472.

Харчукова криниця. — Збараж : Пегас, 1992. — 31 с.

*С. П. Юрчик, провідний методист
науково-методичного відділу ТООУНБ*

Родом і серцем із Волині

Методично-бібліографічні поради

- Підготувала: С. П. Юрчик, провідний методист
науково-методичного відділу ТОУНБ
- Редактор: О. М. Раскіна
- Комп'ютерний набір: С. П. Юрчик, провідний методист
науково-методичного відділу ТОУНБ
- Комп'ютерна верстка: В. І. Раківський, завідувач відділу
автоматизації бібліотечних процесів ТОУНБ
- Відповідальний за випуск: В. І. Вітенко, директор ТОУНБ

Наклад 30 примірників

Тернопільська обласна універсальна наукова бібліотека

б-р Т. Шевченка, 15, м. Тернопіль, 46000.

Тел. (0352)-52-52-64

www.library.te.ua